

Даниляк О.О.

Національний інститут стратегічних досліджень

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАНЬ ЩОДО ІНІЦІАТИВ, СПРЯМОВАНИХ НА ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена аналізу нормативно-правової бази, що врегульовує порядок проведення опитувань щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, дослідженню практики їх реалізації та визначенню практичних напрямів вдосконалення положень нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України щодо суб'єктів ініціювання опитувань та відповідного інформування щодо (не)врахування їхніх результатів.

З'ясовано, що повномасштабна збройна агресія росії проти України унеможливує як формальну, так і практичну реалізацію таких форм безпосередньої демократії, як вибори та референдуми.

Обґрунтовано можливість та необхідність реалізації конституційного права громадян на участь в управлінні державними справами шляхом застосування інших, доступних в умовах воєнного стану форм та інструментів прямої демократії, зокрема проведення опитувань щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя.

Означено низку проблемних та дискусійних питань щодо проведення опитувань у мобільному застосунку «Дія». Зокрема, встановлено, що на практиці ініціаторами проведення опитувань можуть бути як різні суб'єкти владних повноважень, а не тільки органи виконавчої влади, як це передбачено Порядком їх проведення, так і організації без владних повноважень. Відмічено, що наявна інформація про ініціатора/реалізатора опитування розміщується не на відповідній вкладці мобільного додатку Порталу Дія та має фрагментарний або неповний характер.

Акцентовано увагу на тому, що збереження практики ініціювання опитувань окремими народними депутатами України, особливо щодо законопроектів, внесених іншими суб'єктами законодавчої ініціативи, потенційно може призвести до проблеми появи значної кількості ініціатив (за аналогією із проблемою законодавчого чи поправочного «спаму») та виникнення конфліктів між депутатським корпусом та урядовцями з причини відхилення депутатських ініціатив, що, як наслідок, призведе до зниження підтримки урядових законопроектів у парламенті.

Ключові слова: електронна демократія, електронне опитування, опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління, врахування результатів опитування в мобільному застосунку «Дія».

Постановка проблеми. Право громадян на участь в управлінні державними справами та волевиявленні, що здійснюється через вибори, референдуми та інші форми безпосередньої демократії, гарантується статтями 38 та 69 Конституції України [1]. Водночас повномасштабна збройна агресія росії проти України унеможливує як формальну, так практичну реалізацію окремих форм безпосередньої демократії. Зокрема, зважаючи на положення Основного Закону України (частина четверта статті 83) [1], Виборчого кодексу України (стаття 20) [2], Закону України «Про всеукраїнський референдум» (стаття 20) [3],

Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (стаття 19) [4], зараз в Україні заборонено проведення виборів та референдумів.

Проте дотримання демократичного принципу забезпечення конституційного права громадян брати участь в управлінні державними справами можливе через застосування інших, доступних в умовах воєнного стану форм та інструментів прямої демократії.

Зважаючи на це, актуальним є дослідження практичних аспектів застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють громадянам доносити свою позицію до органів влади,

не наражаючись на небезпеку. Тут насамперед йдеться про опитування в мобільному застосунку «Дія», що, враховуючи кількість громадян, які беруть у них участь, доводять свою затребуваність та певну ефективність як інструмент електронної демократії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням електронної демократії та цифровізації публічного управління присвячені наукові праці багатьох вчених і дослідників, а саме: Акімов А., Гусаревич Н., Дубов Д., Дубова С., Куйбіда В., Карпенко О., Клімушин П. та інші.

Зокрема Акімов А. вважає, що електронна демократія є інноваційною формою державного устрою, при якій кожен громадянин має можливість прямої участі в прийнятті державних рішень, які можуть його стосуватися [5, с. 26].

Дубов Д. та Дубова С. розглядають опитування суспільної думки через призму послуг електронного урядування, які допоможуть створити електронну демократію – систему, за якої більшість громадян зможе більш активно впливати на процеси, що відбуваються в державі [6, с. 57–58].

У свою чергу Клімушин П., аналізуючи стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві, відносить, зокрема, онлайн-опитування та онлайн-рейтинги до різновиду механізмів онлайн-оцінювання у межах системи е-демократії, які є найважливішими інструментами громадянського впливу та контролю діяльності органів влади [7, с. 488]. Аналізу та узагальненню міжнародного досвіду проведення електронних виборів присвячена праця Гусаревич Н. [8].

Проте в цих та інших працях з об'єктивних причин не розглядаються питання реалізації, запровадженого у 2022 році інструменту електронної демократії – опитувань у мобільному застосунку «Дія».

Постановка завдання. Метою статті є аналіз нормативно-правової бази, що врегульовує порядок проведення опитувань щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, практики їх реалізації та визначення практичних напрямів вдосконалення положень НПА щодо ініціювання опитувань та інформування щодо врахування результатів опитувань.

Виклад основного матеріалу. В Україні на законодавчому рівні визначення терміну «електронна демократія» встановлено порівняно недавно. Так, 1 березня 2023 року набув чинності Закон України «Про Національну програму інформатизації», яким законодавець у частині першій статті 1 вста-

новив, що «електронна демократія – форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у демократичних процесах, що дає змогу посилити участь, ініціативність та залучення громадян до публічного життя на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, підвищити прозорість процесу прийняття рішень та підзвітність демократичних інститутів, поліпшити зворотний зв'язок суб'єктів владних повноважень на звернення громадян, сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень» [9]. До того часу майже ідентичні визначення містилися в підзаконних нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, зокрема у Розпорядженнях Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 № 386-р [10] та «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 08.11.2017 №797-р [11].

У Рекомендаціях CM/Rec(2009)1 Комітету Міністрів Ради Європи країнам-членам щодо електронної демократії, ухвалених у 2009 році, е-опитування, поряд з е-виборами, е-референдумом, е-голосуванням та ін., розглядають як складову частину е-демократії [12, с. 15], що дозволяє неофіційно отримати думки за допомогою електронних засобів від випадкових або обраних осіб [12, с. 17]. Водночас термін «електронне опитування» свідомо використовується в цій Рекомендації та Раді Європи загалом для опису озвучення думок поза контекстом виборів чи референдуму, а терміни «вибори», «референдум» і «голосування» зарезервовані для заходів, передбачених законом [12, с. 57].

Тобто проведення е-опитувань не має підмінювати собою такі складники електронної демократії, як е-вибори, е-референдум, е-голосування. Автори монографії «Цифрове врядування», розглядаючи нові інструменти (сервіси) цифрової участі, до яких у т.ч. відносяться і онлайн-опитування, вважають, що для розвитку цифрової партисипації важливо усвідомлювати, що окремі інструменти не можуть змінити існуючу систему [13, с. 302].

Зважаючи на вищезазначене, доходимо висновку, що опитування громадян України в застосунку «Дія» позиціонується як інструмент електронної демократії, а тому мають відбуватися з дотриманням базових принципів відкритості та прозорості, починаючи з етапу їх ініціювання.

Порядок проведення опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, на Єдиному державному вебпорталі електронних послуг (далі – Порядок), який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2022 р. № 90, передбачає, що «ініціатор опитування (далі – ініціатор) – міністерство, інший центральний або місцевий орган виконавчої влади, що подали до Мінцифри замовлення на проведення опитування» (пункт 2 Порядку) [14].

Проте практика проведення опитувань свідчить про те, що формальним та реальним ініціатором їх проведення можуть бути як різні суб'єкти владних повноважень (але не тільки органи виконавчої влади), так і організації без владних повноважень. А наявна інформація про ініціатора/реалізатора опитування розміщується не на відповідній вкладці мобільного додатку Порталу Дія та має фрагментарний або неповний характер.

Так, наприклад, перші два опитування в Дії «Як назвати новий президентський проєкт?» та «Яка нова цифрова послуга найкорисніша для вас?» було оголошено Президентом України 8 лютого 2022 року, а опитування «Чи залишити вихідним 8 березня?» ініційовано одним з народних депутатів України.

Також з аудіовізуальної чи текстової версії опитувань не завжди можна дізнатися, який орган виконавчої влади є реальним ініціатором конкретного опитування, що може вводити в оману учасників опитувань.

Зокрема, в опитуванні з назвою «Діти Перемоги малюють Україну майбутнього – Вибираємо нову поштову марку» зазначено, що Укрпошта планує запустити в обіг марку до Міжнародного дня захисту дітей. А в опитуванні «Обирайте найкращу воєнну марку 2022 року» вказано, що саме Укрпошта запускає голосування за найкращу воєнну марку 2022 року. Однак, відповідно до статутних документів, Укрпошта є акціонерним товариством (тип товариства – приватне акціонерне товариство), а не органом виконавчої влади.

Також Головою правління Укрзалізниці, яка, відповідно до статутних документів, також є акціонерним товариством (тип товариства – приватне акціонерне товариство) були сформульовані два опитування щодо нових назв для регіональних (Південної та Південно-Західної) залізниць.

З огляду на зазначене постає низка дискусійних питань:

– чи всі з проведених в Дії опитувань, наприклад, щодо вибору поштових марок, нових назв

філій АТ Укрзалізниці, представника України та членів Нацжурі Євробачення-2023 та Євробачення-2024 є такими, що спрямовані на вирішення питань державного управління в конкретних сферах суспільного життя, як того вимагає Порядок?

– чи прийняті органами виконавчої влади, що були формальними ініціаторами таких опитувань, рішення, виходячи з їхніх результатів?

– чи укомплектоване Мінцифри як організатор опитувань належною кількістю державних службовців відповідної компетенції у всіх сферах суспільного життя, які можуть обґрунтовано підготувати рішення про надання відмови у проведенні опитувань? Адже Порядком на Мінцифри покладено обов'язок перевірки питань та варіантів відповідей, наприклад, на відповідність нормам Конституції, принципам та нормам міжнародного права, правам людини, (не)створення загрози національній безпеці і т.п. Однак, можемо припустити, що така перевірка більше відноситься до компетенції інших органів державної влади, ніж Мінцифри.

Слід зазначити, що в розділі новин на сторінці Єдиного державного вебпорталу електронних послуг публікують інформацію про результати лише окремих опитувань. І в частині з них, як, наприклад, щодо нових назв регіональних залізниць, наприкінці вказують, що «опитування в Дії реалізовано Мінцифрою спільно з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури й Укрзалізницею» [15]. А ось, наприклад, у новині щодо найкращої воєнної марки 2022 року не зазначено, ким реалізовано чи ініційовано це опитування [16]. Тобто ця інформація розміщується не на відповідній вкладці опитування в мобільному додатку Порталу Дія та має фрагментарний або неповний характер.

Варто також зауважити, що в мобільному додатку «Дія» час від часу проводяться опитування щодо окремих питань, спрямованих на вирішення проблем державного управління, а їх реалізація потребує врегулювання на законодавчому рівні.

Так, як реакція на прийняття парламентом 23.02.2022 р. у першому читанні законопроекту «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 від 25.06.2021 р. та реєстрацію у Верховній Раді України законопроекту «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо встановлення українських свят» № 9009 від 13.02.2023р., проведено два наймасовіших (понад 1,7 та 2,1 млн українців взяли участь) опитування. Перше: «Як ви ставитеся до володіння українцями зброєю?» та друге: «Чи залишити вихідним 8 березня?»

Щодо першого з цих опитувань варто зазначити, що воно, відповідно до аудіовізуальної та текстової версії опитування в додатку Дія, проводилося за дорученням Президента за спільної ініціативи міністра внутрішніх справ з парламентарями. Водночас, попри те, що категорично проти обігу пістолетів серед цивільного населення висловився лише 21,82% учасників опитування, а за два інших варіанти відповіді, які передбачають вільне носіння пістолетів (58,75%) та обмежене зберігання та використання пістолетів (19,43%), сумарно віддали голоси 78,18 опитаних, що складає 1 349 783 громадян [17], законопроект «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 вже більше двох років очікує на розгляд у другому читанні.

Щодо опитування «Чи залишити вихідним 8 березня?», проведеного з 28 лютого до 6 березня 2023 року, слід зазначити таке. Відповідно до інформації, розміщеної на сторінці Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, «напередодні 8 березня проводимо опитування – залишити цей день вихідним чи все ж таки він має бути робочим. З 28 лютого до 6 березня кожен може поділитися думкою в Дії, яку врахують перед ухваленням законопроекту ... Опитування в Дії ініційоване за парламентської ініціативи¹ та реалізоване Мінцифрою спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України» [18].

Водночас з аудіовізуальної та текстової версії опитування в застосунку Дія користувачі, які брали участь у голосуванні, могли побачити, що воно ініційоване народним депутатом України Бардіною М. [19].

Проте, як зазначалося раніше, Порядок проведення опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, наразі передбачає, що ініціатором опитування може бути лише центральний або місцевий орган виконавчої влади, а не один із представників законодавчої влади.

У цьому контексті слід зазначити, що народний депутат Бардіна М. не є (спів)автором законопроекту «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо встановлення українських свят» № 9009 від 13.02.2023 р. чи членом профільного парламентського комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Більше того, у день початку опитування (тобто не дочекавшись його результатів) за ініціативи групи народних депутатів на чолі з Бардіною М. у Верховній Раді України було зареєстровано аль-

тернативний законопроект «Про внесення змін до статті 73 Кодексу законів про працю України щодо встановлення святкових днів» № 9009-1 від 28.02.2023 року, який зокрема передбачав збереження вихідного дня 8 березня.

Важливо також зазначити, що це опитування в «Дії» набуло широкого розголосу в медіа, у т.ч. і щодо можливих порушень термінів його проведення, які визначається Порядком. Відповідно до матеріалів Громадянської мережі ОПОРА, формальним ініціатором опитування «Чи залишити вихідним 8 березня?» виступило Міністерство культури та інформаційної політики України, яке 27 лютого 2023 р. надіслало до Міністерства цифрової трансформації України замовлення на проведення опитування [20].

Потенційним предметом для критики цього опитування також може бути питання, чому опитування проводилося лише щодо скасування/збереження вихідного дня 8 березня, адже законопроектом № 9009 було також передбачено скасування вихідного дня 1 і 9 травня та запровадження нових українських свят, які є вихідними? І чи буде, наприклад, Міністерство культури та інформаційної політики України чи інші органи виконавчої влади вносити до Міністерства цифрової трансформації України замовлення на проведення інших опитувань, що будуть ініційовані народними депутатами від фракцій, які не входять до монокоаліції? Чому не проводилися опитування щодо інших законопроектів щодо скасування/збереження інших вихідних днів?

У цьому ж контексті варто звернути увагу на думку Мануїлової К., Колеснікової К., Ізотової М., які справедливо зазначають, що «до результатів онлайн-опитувань слід ставитися з обережністю, оскільки ними можуть маніпулювати різні політичні сили» [21, с. 57].

Загалом збереження практики ініціювання опитувань окремими народними депутатами України, особливо щодо законопроектів, внесених іншими суб'єктами законодавчої ініціативи через міністерства, потенційно може призвести до:

– появи значної кількості ініціатив (з об'єктивних причин – зважаючи навіть на кількість народних обранців чи з суб'єктивних причин – за аналогією із проблемою законодавчого чи поправочного «спаму»), які, зважаючи на обмеження щодо кількості можливих заявок, унеможливають ініціювання опитувань, розроблених безпосередньо міністерствами;

– виникнення конфліктів між депутатським корпусом та урядовцями із причини відхилення

¹ Без зазначення конкретного парламентського суб'єкта (Верховна Рада України / парламентський комітет / депутатська фракція / народний депутат України).

депутатських ініціатив, що, як наслідок, призведе до зниження підтримки урядових законопроектів у парламенті.

Запобігти розвитку таких проблем могла б норма Порядку, відповідно до якої ініціаторами опитування, у т.ч. і щодо внесених ними до Верховної Ради України законопроектів, можуть бути Президент України та народні депутати України. При цьому варто встановити, що ініціативи народних депутатів щодо положень зареєстрованих ними законопроектів розглядаються у разі наявності висновку профільного парламентського комітету про доцільність проведення такого опитування.

Також, зважаючи на необхідність зворотного зв'язку між ініціатором та учасниками опитування (у різних опитуваннях брали участь від 5,5 тис. до 2,1 млн українців), вважаємо доцільним розміщення через певний час (наприклад, від одного до шести місяців) у вкладці опитування інформації (з можливістю оновлення) про те, яким чином враховані результати опитування. Це дозволить підтримувати рівень довіри до нового інституту електронної демократії, оскільки громадяни України зможуть побачити, що влада не просто цікавиться їхньою думкою, але й враховує її при прийнятті рішень.

Висновки. Аналіз практики проведення опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, дозволяє прийти до висновків про те, що:

– реальними ініціаторами окремих опитувань є неналежні, з точки зору затвердженого Урядом Порядку, суб'єкти;

– належність тематики окремих опитувань до ініціатив, спрямованих на вирішення питань саме державного управління, є дискусійною;

– в окремих випадках на опитування виносяться не всі частини ініціативи, зокрема альтернативні, які пропонуються вирішити проектом(ами) НПА. При цьому, коли пізніше пропонується врегулювати аналогічне за суттю проблемне питання, формальний ініціатор першого(ших) опитування не завжди ініціює наступні опитування;

– відсутність інформування користувачів додатку «Дія», у т.ч. тих, хто взяв участь в опитуванні, про (не)врахування результатів опитування та рішення, (не)прийняті його ініціаторами (наразі – органів виконавчої влади).

Вирішення означених у статті проблемних та дискусійних питань щодо проведення опитувань в «Дії» зумовлює перспективи подальших наукових розвідок у визначених напрямках.

Список літератури:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
2. Виборчий кодекс України : Кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
3. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 р. № 1135-IX : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII : станом на 27 лип. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
5. Акімов А.В. Електронна демократія як альтернативна форма управління в Україні // *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 29 (68). № 3. 2018. С. 23–27.
6. Дубов Д.В., Дубова С.В. Основи електронного урядування : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
7. Клімушин П.С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві : [монографія]. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.
8. Гусаревич, Н. (). Технологічні рішення щодо забезпечення електронного голосування у виборчому процесі: закордонний досвід. *Аспекти публічного управління*. № 10(1). 2022. С. 26–35. URL: <https://doi.org/10.15421/152273> (дата звернення: 19.08.2024).
9. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
10. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-р#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
11. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 08.11.2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.08.2024).

12. Electronic democracy («e-democracy») Recommendation CM/Rec(2009)1 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 18 February 2009 and explanatory memorandum. URL: https://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/2009/RecCM2009_1_and_Accomp_Docs/6647-0-ID8289-Recommendation%20on%20electronic%20democracy.pdf (date of access: 17.08.2024).
13. Цифрове врядування : монографія / О. В. Карпенко, Ж. З. Денисюк, В. В. Наместнік [та ін.]; за ред. О. В. Карпенка. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. 336 с.
14. Про затвердження Порядку проведення опитування щодо ініціатив, спрямованих на вирішення питань державного управління у різних сферах суспільного життя, на Єдиному державному вебпорталі електронних послуг: Постанова Каб. Міністрів України 07.02.2022 р. № .90 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.08.2024).
15. Залізні українці в Дії: українці обрали нову назву для Південної залізниці URL: <https://diia.gov.ua/news/zalizna-ukrayinizaciya-v-diyi-ukrayinci-obrali-novu-nazvu-dlya-pivdennoyi-zalivnici> (дата звернення: 19.08.2024).
16. Українці обрали найкращу війсьну марку 2022 року: результати опитування URL: <https://diia.gov.ua/news/ukrayinci-obrali-najkrashchu-voynnu-marku-2022-roku-rezultati-opituvannya> (дата звернення: 19.08.2024).
17. Як ви ставитеся до володіння українцями зброєю? URL: <https://diia.app/poll/video/00307238-b547-223b-43ad-ad38e47d9ea2> (дата звернення: 19.08.2024).
18. Електронна демократія в Дії: долучайтесь до опитування про 8 березня в застосунку. URL: <https://diia.gov.ua/news/elektronna-demokratiya-v-diyi-doluchajtesya-do-opituvannya-pro-8-bereznya-v-zastosunku> (дата звернення: 19.08.2024).
19. Чи залишити вихідним 8 березня? URL: <https://diia.app/poll/video/c7738bb8-156a-4c53-40a1-d1c82b19c4ba> (дата звернення: 19.08.2024).
20. Опитування в «Дії» про статус 8 березня відбулося з порушеннями. URL: <https://www.oporaua.org/vyboru/opituvannya-v-diyi-pro-status-8-bereznya-vidbulosa-z-porushenniami-24614> (дата звернення: 19.08.2024).
21. Мануїлова К., Колеснікова К., Ізотова М. Електронна демократія в умовах глобальних викликів. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2023. № 10(40). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-174-184](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-174-184) (дата звернення: 19.08.2024).

Danyliak O.O. PRACTICAL ASPECTS OF CONDUCTING SURVEYS ON INITIATIVES AIMED AT SOLVING PUBLIC ADMINISTRATION ISSUES

The article is devoted to the analysis of the regulatory framework regulating the procedure for conducting surveys on initiatives aimed at solving issues of public administration in various areas of public life, the study of the practice of their implementation and the definition of practical directions for improving the provisions of regulatory legal acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the subjects of initiating surveys and relevant information on (not) taking their results into account.

It was found that Russia's full-scale armed aggression against Ukraine makes it impossible to both formally and practically implement such forms of direct democracy as elections and referendums.

The possibility and necessity of implementing the constitutional right of citizens to participate in public affairs through the use of other forms and tools of direct democracy available under martial law are substantiated, in particular, conducting surveys on initiatives aimed at solving issues of public administration in various areas of public life.

A number of problematic and debatable issues regarding the conduct of surveys in the Diia mobile application were identified. In particular, it has been established that in practice, the initiators of surveys can be both different subjects of power, and not only the executive bodies, as provided for by the Procedure for their conduct, as well as organizations without power. It was noted that the available information about the initiator/ implementer of the survey is not placed on the appropriate tab of the mobile application of the Diia Portal and is fragmented or incomplete.

Attention is focused on the fact that the continuation of the practice of initiating polls by individual MPs of Ukraine, especially regarding bills introduced by other subjects of the legislative initiative, can potentially lead to the problem of a significant number of initiatives (similar to the problem of legislative or amendment "spam") and the emergence of conflicts between the deputy corps and government officials due to the rejection of deputy initiatives, which, as a result, will lead to a decrease in support for government bills in the parliament.

Key words: e-democracy, e-survey, surveys on initiatives aimed at solving public administration issues, taking into account the results of the survey in the Diia mobile application.